

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДІ ЯК ФАКТОР СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ

**Валентина Шалар,
викладач-методист
ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий
коледж Уманського національного університету
садівництва»**

Анотація. В статті проаналізовано сутність та структуру інтелектуального потенціалу молоді і визначено шляхи його використання в умовах сучасної України.

Abstract: The article analyzes the essence and structure of the intellectual potential of young people and defines the ways of its use in the conditions of modern Ukraine.

**Творчості, як і будь-якій іншій діяльності,
можна навчитися.**

Г. Альтшулер

Інтелектуальний потенціал – це система, яка використовує знання, уміння, навички, компетенції та інтелектуальні ресурси з метою досягнення високих кінцевих результатів.

В наш час в Україні значна частина молодих людей здобуває професійну освіту відповідно до інтересів та здібностей. Освіта має значний вплив на формування інтелектуального потенціалу молоді, а розвиток інтелектуального потенціалу особистості є одним із актуальних завдань сучасного суспільства. Саме тому якість фахової передвищої освіти має велике значення. Молоді потрібні не тільки знання, але й високий інтелектуальний потенціал, сформованість особистісних якостей, компетентність, які допоможуть знайти своє місце в житті, стати активним членом суспільства і щасливою, упевненою у власних силах людиною. Тому поряд із традиційними завданнями постають завдання і інтелектуального розвитку особистості.

Підвищення ефективності професійного навчання у закладах фахової передвищої освіти та інтелектуальний розвиток майбутніх фахівців стає сьогодні найактуальнішим завданням.

Творчість – це найфундаментальніша характеристика людської природи, це потенціал, який притаманний кожній людині від народження. Саме цей фактор стимулює молоде покоління до

розвитку якостей особистості, таких як ініціативність, організованість, відповідальність, нестандартність мислення, самостійність. Саме творчість дає потужний поштовх до відкриття нових змістів сучасного розвитку світу. Тому у закладах фахової передвищої освіти розвиток творчого (інтелектуального) потенціалу стає важливою умовою виховання загальнолюдських цінностей та ідеалів студентської молоді, що забезпечує їх перехід в особистісно-визнану суб'єктивну систему.

Метою цієї роботи є обґрунтування особливостей формування та розвитку творчого потенціалу студентів.

Сьогодні головним завданням є здатність викладача бути організатором пізнавальної діяльності студента, його соціального і духовного розвитку. Для того, щоб цього досягти та якість освітньо-виховного процесу була на високому рівні, насамперед необхідно, щоб заклади освіти були забезпечені висококваліфікованим персоналом, який буде створювати відповідні умови для розвитку, зростання, навчання, самостійності, задоволення пізнавальних запитів і потреб та виховання студентів відповідно до сучасних вимог.

Особливості оптимізації розвитку творчого потенціалу студента Відокремленого структурного підрозділу «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського університету садівництва» спрямований на формування такої діяльності, що базується на потребі особистос-

ті у навчанні і вдосконаленні протягом життя. Адже майбутні фахівці мають бути налаштовані на постійне оновлення своїх знань, професійних умінь і навичок, збагачення досвіду пізнавальної та практичної діяльності, що підкріплюється відповідними ціннісними орієнтаціями, а також спрямовується на досягнення студентом професіоналізму у своїй діяльності.

Так, ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж УНУС» взяв на себе серйозну відповідальність за підвищення якості підготовки фахівців. Педагогічні працівники коледжу особливу увагу приділяють проблемам розвитку особистості, зокрема творчого потенціалу студента в умовах стандартизації освіти. Адже розвиток творчого потенціалу передбачає зростання, становлення професійно значущих особистісних якостей і здібностей, знань та вмінь, а також активне та якісне перетворення особистістю свого внутрішнього світу. Все це приводить до принципової перебудови і способу життєдіяльності, творчої самореалізації у професії. А професійний розвиток тісно пов'язаний з особистісним. В свою чергу, особистісні якості, перебуваючи під впливом професійної діяльності, забезпечують спрямованість особистості на самовдосконалення.

Останнім часом з'явилося багато публікацій, присвячених проблемам та перспективам розвитку освіти під час війни в Україні. Так, Уманським національним університетом садівництва проводяться міжнародні науково-методичні конференції з проблем євроінтеграції системи вищої освіти України, які спрямовані на формування готовності до навчання і вдосконалення протягом всього життя.

Сучасна освіта людини має будуватись на принципі «Освіта впродовж життя». Це змінює місію, роль і поле діяльності як освітніх закладів, так і викладачів. Змінюється система відносин між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Викладач, залишаючись головною дієвою особою, набуває ролі «навігатора», інтерпретатора нових знань для тих, хто навчається, формуючи їхні індивідуальні освітні траєкторії. Педагогічні працівники нашого закладу солідарні з думкою фахівців щодо ключової ролі викладача у побудові нової креативної системи освіти. Саме такі викладачі вже сьогодні беруть участь у реформуванні освіти. На практиці зараз значна частина викладачів будує систему взаємодії зі студентами за методами дистанційного навчання, радикально вирішує проблеми, які мають психологічне підґрунтя (адаптація першокурсників до навчання, професійна ідентифікація, налагодження міжособистісних стосунків, контактів зі студентами, мотивування студентів, долання різноманітних педагогічних негараздів тощо). Ви-

кладач і студент є однаково відповідальними за результат спільної роботи та розвиток творчого потенціалу кожного.

Традиційна система навчання у навчальних закладах України розвивалась у особистісно орієнтованому напрямі. Умовно теоретично можна виділити три моделі особистісно орієнтованої системи освіти:

- ▼ соціально-педагогічна,
- ▼ предметно-дидактична,
- ▼ психологічна.

Соціально-педагогічна модель формує соціальне замовлення: виховати особистість з наперед заданими властивостями. Предметно-дидактична модель забезпечує індивідуальний підхід у навчанні на основі предметної диференціації за рівнем складності та обсягу навчального матеріалу. Психологічна модель особистісно орієнтованої педагогіки спрямована на розвиток і самореалізацію індивідуальних якостей особистості студента – як найбільш обдарованого, так і пересічного. Студент виступає в ній суб'єктом навчання, розвитку і виховання. Однак за наявності багатьох психологічних теоретичних розробок сьогодні недостатньо практичних результатів її реалізації, адже мала була задіяна розвивальна функція цієї моделі. Однією з причин, на мій погляд, є відсутність необхідної психологічної підготовки більшості студентів і системи психологічної підтримки розвитку особистості студента (в ідеалі – психологічної служби).

Тому у ВСП «Анаьївський аграрно-економічний фаховий коледж УНУС», починаючи з 2005 року, щорічно працюють семінари молодих викладачів з підвищення психолого-педагогічної майстерності викладача ЗВО. Для цієї роботи запрошуються фахівці (психологи, педагоги, методисти). У стінах нашого коледжу працюють «круглі столи», семінари, розповсюджується просвітницька література, ведеться постійна рубрика в педагогічній пресі... Аналіз набутого досвіду дозволяє викладачам розкривати творчий потенціал студентів, спонукає їх до індивідуалізації навчання: перетворення його з об'єкта у суб'єкт освітньо-виховного процесу, націлює на підвищення особистісної відповідальності. Це, у свою чергу, змінює роль викладача у цьому процесі. Викладачі не тільки виконують складну підготовчу методичну роботу, володіють сучасними інформаційними технологіями, а й є психологічно й педагогічно компетентними у керуванні розвитком професійно-особистісного ресурсу кожного студента, створенні у нього відповідної мотивації творчої самореалізації упродовж усього життя, прищеплюють смак творчості і самостійності. При цьому враховують вікові закономірності розвитку як пізнавальних творчих здібностей, так й особистості молодої людини в цілому.

За допомогою викладачів студенти мають змогу оптимально структурувати свої зусилля, зорганізуватись у часі. Чітко визначена мета забезпечує молодій людині необхідний простір для прийняття творчих рішень, свободи вибору змісту і способів діяльності. Підвищується відповідальність студента за результати своєї роботи, він спонукає себе до самоусвідомлення як активну перетворювальну силу. Тобто студент знаходить сенс самореалізації як суб'єкта активності. Є можливість самостійно, за власним бажанням визначити темп навчальної діяльності, залежно від власного інтелектуального потенціалу організувати зусилля і час для роботи.

У тісній взаємодії викладача зі студентом переважає навчальна активна діяльність студентів, орієнтована на досягнення обов'язкового результату навчання. Це допомагає обмінюватися інформацією між педагогом і студентом, сприяє знаходженню особистісного сенсу вивчення матеріалу, підвищує цінність інтелектуальної праці за умови, що викладач може керувати пізнавальними процесами студента, знає закономірності їх перебігу, спеціальні прийоми підвищення ефективності їхньої діяльності. Тільки такий викладач готовий об'єднати наукову і навчальну діяльність сучасних студентів й забезпечити розвивальний та виховний ефекти співпраці з ними.

Психологи [2] вказують, що оволодіння засобами пізнавальної та творчої діяльності є основним шляхом розвитку відповідних здібностей. Зрозуміло, що ці засоби визначає мета вивчення, але через аналіз засобів діяльності студента можна говорити про якісну характеристику пізнавальних творчих здібностей. Саме у засобах пізнавальної діяльності активуються пам'ять, увага, мислення, уява студента, відображається особистісне значення для студента навчального матеріалу, ставлення до його засвоєння, виявляється характер самоорганізації, самоконтролю та самореалізації студента як суб'єкта. Тобто спеціальна робота викладачів, психологів з вивчення студентами та подальшого розвитку раціональних, неординарних, ефективних способів творчої діяльності, самоконтролю, самооцінювання та вчасної корекції помилок запускає особистісні механізми саморозвитку студента. Важливо, щоб у творчій групі студентів під керівництвом викладача відбувався обмін набутими способами інтелектуальної діяльності.

Підтримка педагога полягає ще й у тому, щоб активізувати продуктивні пізнавальні процеси: логічну пам'ять, самостійність мислення, творчу уяву тощо; підсилити особистісне значення

набутих знань для студента, враховуючи типові вікові та психологічні особливості студентів різних курсів; зберігати та розвивати позитивну концепцію студента; включати у зміст завдань опис раціональних способів їх виконання, спонукати до самостійних пошуків індивідуальних способів отримання результату з гарантією обов'язкового підвищення рейтингової оцінки. Це лише деякі складові підтримки студентів.

Співпраця викладача і студентів із способами інтелектуальної творчої діяльності має бути в основі особистісно орієнтованого навчання. Досвід впровадження рейтингової системи оцінювання під час викладання дисциплін у ВСП дозволяє визначити можливості розвитку творчого потенціалу молоді. Студенти з креативними здібностями отримують найвищі бали за творчі завдання, створюється внутрішня мотивація самореалізації обдарованого студента, в очах одногрупників стверджується цінність його інтелектуальної праці. У свою чергу це підвищує відповідальність студента за результати навчальної діяльності, допомагає структурувати власні зусилля в роботі, спонукає до розвитку самоорганізації і самоконтролю. При цьому процес навчання набуває особистісного значення та зміщує акценти на співпрацю, співтворчість викладача зі студентами.

Творча особистість для самореалізації потребує творчого середовища. Тому можна зробити висновки що:

- рейтингова система організації освітнього процесу підвищує цінність інтелектуальної праці, надає особистісного значення результатам навчання. В умовах такої системи активізується співпраця викладача і студента, оптимізується зворотний зв'язок, індивідуалізується навчання. Створюється мотивація самореалізації;
- для досягнення розвивальної мети навчання провідну роль відіграє творча особистість викладача, його педагогічна компетентність;
- розвиток творчих здібностей студентів ефективно реалізується у спільному продукуванні викладачем і студентами способів інтелектуальної діяльності, нестандартного вирішення неординарних ситуацій;
- умовою оптимізації розвитку творчого потенціалу випускника ЗВО є наявність у нього цілісної позитивної концепції.

Список використаних джерел

